

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอขานูวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร
Adoption of Cassava Production Technology of Farmers in Khanu Woralaksaburi District,
Kamphaeng Phet Province

นารถา คิดคำส่วน (Nardthaya Kidkumsuan)¹ บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumpen Keowan)²

สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม (Sineenuch Khrutmuang Sanserm)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร (3) การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลัง (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลัง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังในอำเภอขานูวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร ที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ ปี พ.ศ. 2561 จำนวน 460 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 117 ราย ด้วยการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 48.78 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษา ระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.38 คน มีแรงงานนอกครัวเรือนเฉลี่ย 3.92 คน เกษตรกรมีประสบการณ์ผลิตมันสำปะหลังเฉลี่ย 19.31 ปี โดยมีขนาดพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง เฉลี่ย 21.03 ไร่ รายได้จากการปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ย 147,914.10 บาทต่อปี ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังเฉลี่ย 3,686.32 กิโลกรัมต่อไร่ (2) เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลังอยู่ในระดับมากที่สุด ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรของเกษตรกรจากแหล่งต่างๆ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3) จากการศึกษา พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรยอมรับเทคโนโลยีในระดับมากที่สุด ประเด็นเทคโนโลยีที่เกษตรกรนำไปปฏิบัติมากที่สุด คือ การใช้พันธุ์มันสำปะหลัง รองลงมาคือ การปรับปรุงบำรุงดิน และการจัดการศัตรูพืช ประเด็นเทคโนโลยีที่เกษตรกรนำไปปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การไถระเบิดดินดาน (4) ปัญหาในการผลิตมันสำปะหลัง ของเกษตรกร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาด้านการตลาดในระดับมากที่สุด เกษตรกรมีข้อเสนอแนะในการผลิตมันสำปะหลังในระดับมากที่สุด 3 ด้าน โดยเสนอแนะให้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลังผ่านสื่อต่างๆ รองลงมา คือ ด้านการตลาด และด้านการผลิต

คำสำคัญ การยอมรับ เทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลัง อำเภอขานูวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช jang.nardthaya@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช bumpen.keo@stou.ac.th

³ รองศาสตราจารย์ ดร. แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sineenuch.san@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study (1) personal basic condition, economic and social status of cassava farmers, (2) knowledge and resources about cassava production of farmers (3) the adoption of technology in cassava production, and (4) problems and suggestions in cassava production extension. Population in this study was 460 cassava production farmers in Khanu Worakabsaburi District, Kamphaeng Phet Province who participated in the large plot agricultural extension project in 2018. The sample group of 117 samples was determined by using Yamane formula, using simple random sampling method. The data was collected by conducting interview and was analyzed by using frequency, percentage, arithmetic mean, minimum value, maximum value, standard deviation, and ranking. The results showed that (1) most of cassava farmers were male with an average age of 48.78 years and graduated from primary school. The average household member was 3.38 persons and the average of hire workers to grow cassava was 3.92 persons. An average income of cassava production was 147,914.10 baht/year. Farmers had 19.31 years of experience in producing cassava, with an average area of 21.03 rai of cassava. The average yield of cassava was 3,686.32 kg/rai. (2) Farmers has knowledge about cassava production at the highest level. Overall, their agricultural information perception from media was at a moderate level. (3) Overall, it revealed that farmers adopted cassava production technology at the highest level with the use of cassava seeding technology at the highest percentage value. Second to that was soil improvement and pest management. Lastly was soil plowing. (4) Problems in cassava production for farmers were at a moderate level with marketing problem ranked the highest. Three aspects on cassava production were suggested at highest level; these included more promotion about cassava production technology information through various media outlets, marketing aspect, and production aspect.

Keywords: Adoption, Cassava production technology, Khanu Worakabsaburi District, Kamphaeng Phet Province

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

บทนำ

มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย ในปีเพาะปลูก 2560/2561 สามารถผลิตได้ เป็นอันดับ 3 ของโลก โดยมีผลผลิต 30.49 ล้านตัน รองจากประเทศไนจีเรีย และคองโก ซึ่งมีผลผลิต 59.48 ล้านตัน และ 31.59 ล้านตัน ตามลำดับ จังหวัดกำแพงเพชรมีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังมากเป็นลำดับ 2 ของประเทศ โดยมีเนื้อที่เพาะปลูก 658,747 ไร่ รองจากจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีเนื้อที่เพาะปลูก 1,439,075 ไร่ เนื้อที่เก็บเกี่ยวและผลผลิตลดลงจากปีที่ผ่านมาเนื่องจากราคาหัวมันสำปะหลังที่เกษตรกรขายได้ตกต่ำต่อเนื่อง เกษตรกรจึงปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ,2560: น.16-19.) อำเภอชาวนวลักษณ์บุรี มีเนื้อที่ปลูกมันสำปะหลัง 240,760 ไร่ เป็นอำเภอที่มีพื้นที่การปลูกมันสำปะหลังมากที่สุดในจังหวัดกำแพงเพชร จากสภาพปัญหาที่ผ่านมา สืบเนื่องตั้งแต่ปลายปี 2558 พื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้ง ผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง เป็นต้น สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร จึงส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังเพื่อเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกร โดยในปี 2561 อำเภอชาวนวลักษณ์บุรีมีเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังเข้าร่วมโครงการ 460 ราย พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังรวม 12,028 ไร่ ซึ่งเป็นแปลงใหญ่มันสำปะหลังที่มีเกษตรกรและพื้นที่ร่วมโครงการมากที่สุดในจังหวัด เพื่อแก้ปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง จึงมีการถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ โดยนำเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลังมากำหนดเป็นหลักสูตรในการถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกร ประกอบด้วย 1) การถ่ายทอดความรู้ตามหลักวิชาการ 7 ต 5 ตัน 2) การใช้พันธุ์มันสำปะหลังที่เหมาะสมกับพื้นที่ 3) การปรับปรุงบำรุงดิน 4) การไถระเบิดดินดาน 5) การจัดทำระบบน้ำหยด และ 6) การจัดการศัตรูพืช เพื่อให้มีผลผลิตมันสำปะหลังมีคุณภาพและสร้างรายได้ให้เกษตรกรอย่างยั่งยืน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จำเป็นต้องมีการศึกษา เรื่อง การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอชาวนวลักษณ์บุรี จังหวัดกำแพงเพชร โดยศึกษาความรู้เกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลัง การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลัง ตลอดจนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลัง เพื่อทราบถึงข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลังไปปฏิบัติใช้จริง เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

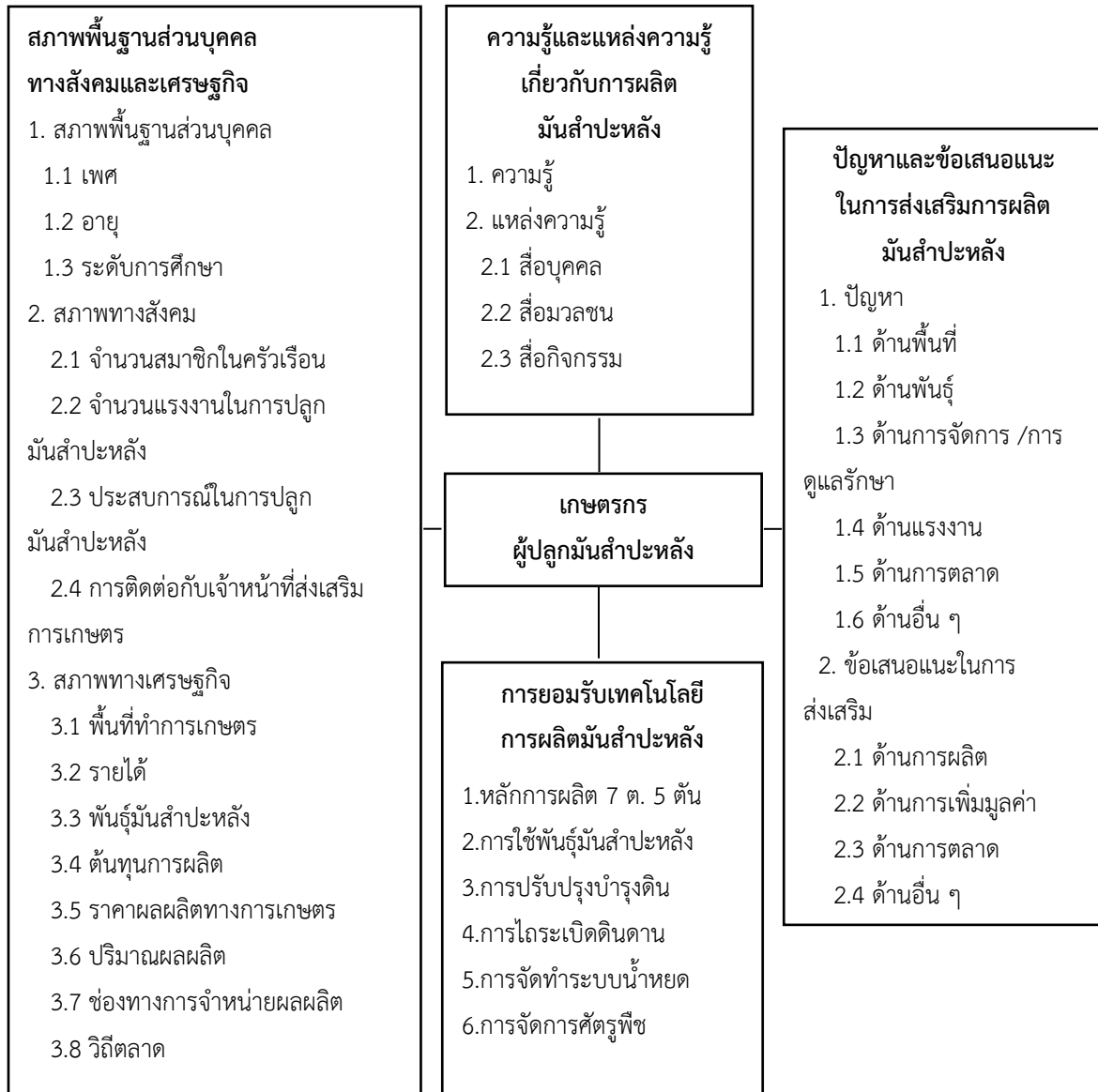
1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ทางสังคมและเศรษฐกิจ
2. เพื่อศึกษาความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดการวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ประชากรที่ใช้ศึกษาคือเกษตรกรเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังในอำเภอลำลูกเกดบุรี จังหวัดกำแพงเพชร ที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ ปี พ.ศ. 2561 จำนวน 460 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 117 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้วิธีจับสลาก เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 4 ตอนคือ (1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ทางสังคมและเศรษฐกิจ (2) ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลัง (3) การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลัง และ (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลัง มีค่าความเชื่อมั่น (reliability consistency) ภาพรวมเท่ากับ 0.863 วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ นำเสนอข้อมูลระดับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลังตามหัวข้อประเด็นต่างๆ และแปลความหมายเป็นระดับการยอมรับของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในแต่ละประเด็น แบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยพิจารณาจากจำนวนร้อยละของเกษตรกรที่นำไปปฏิบัติ ดังความหมายต่อไปนี้ ร้อยละ 81.0 – 100.0 หมายถึงปฏิบัติมากที่สุด ร้อยละ 61.0 – 80.0 หมายถึงปฏิบัติมาก ร้อยละ 41.0 – 60.0 หมายถึง ปฏิบัติปานกลาง ร้อยละ 21.0 – 40.0 หมายถึง ปฏิบัติน้อย ร้อยละ 1.0 – 20.0 หมายถึง ปฏิบัติน้อยที่สุด สำหรับการรับรู้ข่าวสารจากแหล่งความรู้ และ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร มีเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนตามค่าน้ำหนักเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มาก และ ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง มากที่สุด

ผลการวิจัย

1. **สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ทางสังคมและเศรษฐกิจ** เกษตรกร ร้อยละ 75.2 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 48.78 ปี ร้อยละ 70.9 การศึกษาระดับประถมศึกษา สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.38 คน แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.52 คน แรงงานนอกครัวเรือนเฉลี่ย 3.92 คน ประสบการณ์ผลิตมันสำปะหลังเฉลี่ย 19.31 ปี เกษตรกรมีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด เฉลี่ย 26.75 ไร่ มีขนาดพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง เฉลี่ย 21.03 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 73.5 มีที่ดินเป็นของตนเอง โดยรายได้จากการทำนาเฉลี่ย 124,230.77 บาทต่อปี รายได้จากการปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ย 147,914.10 บาทต่อปี รายได้จากภาคการเกษตรอื่นเฉลี่ย 40,130.28 บาทต่อปี รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 31,149.69 บาทต่อปี เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกมันสำปะหลังพันธุ์ห้วยบง 80 เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตมันสำปะหลังเฉลี่ย 3,145.03 บาทต่อไร่ มีค่าเฉลี่ยปริมาณผลผลิตมันสำปะหลัง 3,686.32 กิโลกรัมต่อไร่ ค่าเฉลี่ยราคาผลผลิตที่เกษตรกรขายได้ 2.41 บาทต่อกิโลกรัม เกษตรกรทั้งหมดจำหน่ายมันสำปะหลังในรูปแบบหัวมันสดภายในจังหวัด โดยเกษตรกร ร้อยละ 93.2 จำหน่ายมันสำปะหลัง ในท้องถิ่นหรือในชุมชน

2. **ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร** จากการวัดระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรตั้งแต่การเตรียมดินจนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต พบว่า ร้อยละ 57.3 มีความรู้ในระดับมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 42.7 มีความรู้ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 16.37 คะแนน จาก 20 คะแนน โดยเกษตรกรทั้งหมดมีความรู้ถูกต้องมากใน 4 ข้อความรู้ ได้แก่ 1) การปลูกปุ๋ยพืชสดและไถกลบก่อนปลูกช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดินและตัดวงจรการระบาดของแมลงศัตรูมันสำปะหลัง 2) ไถพรวน 7 เพื่อพรวนย่อยดิน 3) ควรเลือกกระยะปลูกให้เหมาะสมกับพันธุ์และสภาพพื้นที่ 4) ควรกำจัดวัชพืชก่อนใส่ปุ๋ย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

เพื่อมันสำปะหลังได้ใช้ปุ๋ยอย่างเต็มที่ ส่วนข้อความรู้ที่เกษตรกรตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ท่อนพันธุ์ควรมีความยาว 10-15 เซนติเมตร 2) ใช้ต้นพันธุ์ใหม่และสด ตัดไว้ไม่เกิน 60 วัน 3) ไถดินด้วยพล 3 ให้ลึก 10-20 เซนติเมตร ตามลำดับ

แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร การรับรู้ข่าวสารของเกษตรกร พบว่า ระดับการรับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรของเกษตรกร จากสื่อต่างๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเกษตรกรมีการรับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อบุคคลในระดับมาก (3.54) จากสื่อกิจกรรมในระดับปานกลาง (2.67) และจากสื่อมวลชนในระดับน้อย (2.39) โดยมีรายละเอียดดังนี้

สื่อบุคคล พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีการรับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อบุคคลในระดับมาก (3.54) โดยเกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อบุคคลในระดับมาก 5 แหล่ง คือ จากผู้นำท้องถิ่น (4.17) จากเพื่อนบ้านหรือเครือญาติ (3.96) จากเกษตรกรแปลงข้างเคียง (3.90) จากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ (3.85) และจากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (3.75) ตามลำดับ เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากพนักงานบริษัทเอกชน ในระดับน้อยที่สุด (1.60)

สื่อมวลชน พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนในระดับน้อย (2.39) โดยเกษตรกรรับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากโทรทัศน์ในระดับมาก (3.93) ระดับปานกลางจาก 2 แหล่งคือ จากวารสารทางการเกษตร (3.05) และจากอินเทอร์เน็ต (3.03) จากวิทยุในระดับน้อย (1.82) และมีการรับข้อมูลข่าวสารในระดับน้อยที่สุดจาก 3 แหล่ง คือ จากป้ายประชาสัมพันธ์ (1.69) จากแผ่นพับ (1.60) และจากหนังสือพิมพ์ (1.58) ตามลำดับ

สื่อกิจกรรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีการรับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อกิจกรรมในระดับปานกลาง (2.67) โดยรับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากการอบรมในระดับมาก (3.93) เกษตรกรรับข้อมูลข่าวสารในระดับปานกลาง 2 แหล่ง คือ จากการประชุม (3.15) และจากจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (3.07) เกษตรกรรับข้อมูลข่าวสารในระดับน้อย 2 แหล่ง คือ จากการศึกษาดูงาน (2.53) จากการสาธิต (2.34) และจากการสัมมนา (1.91) เกษตรกรรับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากการณรงค์ในระดับน้อยที่สุด (1.76)

3. การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลัง

การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร จากการศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร ทั้ง 6 ด้าน จำนวน 36 ข้อย่อย พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรนำเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลังไปปฏิบัติในระดับมากที่สุด โดยภาพรวมของการนำไปปฏิบัติ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร (n = 117)

ประเด็นเทคโนโลยี	ร้อยละ	ระดับการปฏิบัติ
1 หลักการผลิต 7 ต 5 ตัน	89.1	มากที่สุด
2 การใช้พันธุ์มันสำปะหลัง	92.3	มากที่สุด
3 การปรับปรุงบำรุงดิน	91.1	มากที่สุด
4 การไถระเบิดดินดาน	76.2	มาก
5 การจัดทำระบบน้ำหยด	82.5	มากที่สุด
6 การจัดการศัตรูพืช	91.1	มากที่สุด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

หลักการผลิต 7 ต 5 ต้น พบว่า เกษตรกรยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลังในระดับมากที่สุด โดย ประเด็น ต ที่ 1 เตรียมพันธุ์ดี (ร้อยละ 100.0) ต ที่ 4 ตัดตอนวัชพืช (ร้อยละ 98.3) ต ที่ 2 เตรียมดินดี (ร้อยละ 95.7) ต ที่ 7 ตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ (ร้อยละ 90.6) ต ที่ 3 เติบโตความอุดมสมบูรณ์ของดิน (ร้อยละ 81.2) ต ที่ 5 ต้องเก็บเกี่ยวอย่างมีคุณภาพ (ร้อยละ 81.2) และ ต ที่ 6 ต้องแช่ท่อนพันธุ์ด้วยสารเคมี (ร้อยละ 76.2) ตามลำดับ

ด้านการใช้พันธุ์มันสำปะหลัง พบว่าเกษตรกรยอมรับเทคโนโลยีด้านการใช้พันธุ์มันสำปะหลังในระดับมากที่สุด โดย มีประเด็นต่างๆ ดังนี้ ใช้พันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพดิน (ร้อยละ 94.0) ใช้พันธุ์ที่มีเปอร์เซ็นต์แป้งสูง (ร้อยละ 94.0) การใช้พันธุ์ที่ราชการแนะนำส่งเสริม (ร้อยละ 92.3) และ ใช้พันธุ์ตามความต้องการตลาด (ร้อยละ 88.9) ตามลำดับ

ด้านการปรับปรุงดิน พบว่าเกษตรกรยอมรับเทคโนโลยีด้านการปรับปรุงดินในระดับมากที่สุด ตามประเด็นต่างๆ ดังนี้ ในเขตเหมาะสมมากควรไถกลบเศษพืชเพื่อเป็นปุ๋ยพืชสด เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารโดยไม่เผา (ร้อยละ 98.3) ในเขตเหมาะสมมากควรไถพรวนด้วยพล 3 หรือพล 4 สลับกับพล 7 เพื่อกลับดินล่างที่ธาตุอาหารตกลงไปสะสมขึ้นบนและดินจะร่วนซุยขึ้นทำให้มีช่องอากาศเหมาะกับการเติบโตของหัวมัน (ร้อยละ 96.6) ในเขตเหมาะสมปานกลาง มีการใช้สารปรับปรุงดิน (ร้อยละ 92.3) ในเขตเหมาะสมปานกลาง การใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ย ชีวภาพ เช่น ปุ๋ยมูลไก่ มูลค่างควา ควรใช้ในปริมาณ 500 กิโลกรัมต่อไร่ ขึ้นไป (ร้อยละ 87.2) และ ในเขตเหมาะสมปานกลางจะต้องมีการใช้ปุ๋ยที่เหมาะสมโดยวิเคราะห์ให้ทราบถึงระดับธาตุอาหารก่อนการให้ปุ๋ย (ร้อยละ 81.2) ตามลำดับ

ด้านการไถระเบิดดินดาน พบว่าเกษตรกรยอมรับเทคโนโลยีในระดับมากที่สุด โดยประเด็นต่างๆ ดังนี้ ไถระเบิดด้วยพล 3 หรือพล 4 เพื่อทำลายวัชพืชและตากหน้าดินเพื่อทำลายศัตรูพืช (ร้อยละ 88.0) ไถพรวนเพื่อย่อยดินให้ละเอียดและกลบรอยไถระเบิดขึ้นดินดานหลังจากนั้นไถร่องปลูกมันสำปะหลัง (ร้อยละ 81.2) การไถระเบิดขึ้นดินดานด้วยเครื่องไถแบบสันสะเทือน โดยไถ 2 รอบรอบแรกไถไปตามแนวยาวของพื้นที่ก่อน รอบที่สองไถตามขวางของพื้นที่หรือที่เรียกว่าไถตัดกันเป็นตาหมากรุก (ร้อยละ 72.6) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่มีขึ้นดินดาน ควรไถระเบิดดินดานทุก 3-5 ปี (ร้อยละ 70.1) และ การทำลายวัชพืชและเศษซากพืชก่อนไถระเบิดขึ้นดินดานด้วยไถพรวน 2 แถว เพื่อไม่ให้เศษพืชพันไถหรือเป็นอุปสรรคต่อการไถระเบิดขึ้นดินดาน (ร้อยละ 69.2)

ด้านระบบน้ำหยด พบว่าเกษตรกรยอมรับเทคโนโลยีในระดับมากที่สุด โดยมีประเด็นต่างๆ ดังนี้ ความยาวของท่อน้ำหยดแต่ละแถวไม่ควรเกิน 120-150 เมตร เพื่อสะดวกในการจัดการและดูแลรักษาระบบน้ำหยด (ร้อยละ 86.3) ควรแบ่งพื้นที่ให้น้ำให้เหมาะสมในแต่ละครั้ง (ร้อยละ 86.3) ความสำเร็จของการใช้ระบบน้ำหยด ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ได้แก่ การดูแลรักษา การออกแบบการติดตั้ง การใช้งานและการบำรุงรักษาของเกษตรกร (ร้อยละ 84.6) ควรเลือกท่อน้ำหยดที่เหมาะสมสำหรับมันสำปะหลัง (ร้อยละ 84.6) เลือกใช้อัตราการไหลของน้ำหยดที่เหมาะสม 1.5 ลิตร/ชั่วโมงหรือ 2.2 ลิตร/ชั่วโมงขึ้นอยู่กับความยาวท่อน้ำหยดแต่ละแถว (ร้อยละ 81.2) และ ไม่เก็บพับแล้วชนท่อน้ำหยดมากองรวมกัน การพับทำให้เกิดมดกัดและรื้อง่าย (ร้อยละ 71.8) ตามลำดับ

ด้านการจัดการศัตรูพืช พบว่าเกษตรกรยอมรับเทคโนโลยีในระดับมากที่สุด โดยมีประเด็นต่างๆ ดังนี้ หมั่นดูแลรักษาและสำรวจแปลงปลูก (ร้อยละ 100.0) การป้องกันกำจัดโรครากเน่าสามารถทำได้โดย การเตรียมแปลงปลูก ควรไถระเบิดดินดานให้มีการระบายน้ำที่ดี การไถตากดินเป็นเวลานานๆ การคัดเลือกท่อนพันธุ์สมบูรณ์และปราศจากโรค ในพื้นที่ที่มีโรคระบาดรุนแรงควรปลูกพืชหมุนเวียน (ร้อยละ 94.9) ดึงเต่าและดึงปีกสันเป็นศัตรูธรรมชาติของไรแดง หลีกเลี่ยงการปลูกมันสำปะหลัง ในช่วงที่ต้นอ่อนจะกระทบแล้งนาน การตกของฝนสามารถลดการระบาดของไรแดงได้ (ร้อยละ 94.0) หลีกเลี่ยงการปลูกมันสำปะหลัง ในช่วงที่ต้นอ่อนจะกระทบแล้งนาน การตกของฝนสามารถลดการระบาดของแมลงหี้ย์ขาวได้ (ร้อยละ 92.3) การปลูกพืชหมุนเวียน ไถกลบเศษซากมันสำปะหลัง เพื่อป้องกันกำจัดโรคแอนแทรกคโนส (ร้อยละ 89.7) ใช้พันธุ์ต้านทานโรค เช่น ระยะง 60, 90 ไม่ใช้ท่อนพันธุ์ที่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

เป็นโรค (ร้อยละ 88.0) เมื่อพบการระบาดของโรคใหม่ให้รีบเก็บเกี่ยว ควรทำลายเศษซากและต้นที่เป็นโรค โดยฝัง หรือเผาทั้ง และเลือกใช้ท่อนพันธุ์ที่ปราศจากโรคมาปลูกในฤดูถัดไป (ร้อยละ 88.0) อนุรักษ์แมลงศัตรูธรรมชาติโดยการลดการใช้สารเคมี หันมา ใช้การควบคุมโดยชีววิธีเพื่ออนุรักษ์สภาพแวดล้อมและเป็นการควบคุมที่ยั่งยืน (ร้อยละ 88.0) และ การใช้ท่อนพันธุ์สะอาด หรือการ แช่วท่อนพันธุ์ก่อนปลูกสามารถช่วยควบคุมการระบาดของเพลี้ยแป้งในช่วง 1 เดือนแรก (ร้อยละ 84.6) ตามลำดับ

ในภาพรวม ประเด็นเทคโนโลยีย่อยที่เกษตรกรนำไปปฏิบัติทั้งหมด มี 2 ประเด็น ได้แก่ 1) หมั่นดูแลรักษาและสำรวจ แปลงปลูก และ 2) ตี 1 เตรียมพันธุ์ดี ประเด็นเทคโนโลยีที่เกษตรกรนำไปปฏิบัติน้อยที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ 1) การทำลาย วัชพืชและเศษซากพืชก่อนไถระเบิดชั้นดินดานด้วยไถพรวน 2 แถว เพื่อไม่ให้เศษพืชพ่นไถหรือเป็นอุปสรรคต่อการไถระเบิดชั้นดินดาน 2) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่มีชั้นดินดาน ควรไถระเบิดดินดานทุก 3-5 ปี และ 3) ไม่เก็บพืชแล้วขนท่อน้ำหยมมากองรวมกันเพราะ การพื้ทำให้เกิดมดหูกและรบกวน ตามลำดับ

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลัง

1) ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร พบว่า ปัญหาในการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ภาพรวมปัญหาในการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร (n = 117)

	ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	แปลความ
1	ปัญหาด้านพื้นที่	3.58	มากที่สุด
2	ปัญหาด้านพันธุ์	3.13	ปานกลาง
3	ปัญหาด้านการจัดการ/การดูแลรักษา	2.87	ปานกลาง
4	ปัญหาด้านแรงงาน	3.12	ปานกลาง
5	ปัญหาด้านการตลาด	4.22	มากที่สุด
6	ปัญหาอื่น ๆ	3.08	ปานกลาง
	ภาพรวม	3.33	ปานกลาง

เกษตรกรมีปัญหา ระดับมากที่สุด 2 ประเด็น คือ ด้านการตลาด และ ด้านพื้นที่ และมีปัญหาระดับปานกลาง 4 ประเด็น ได้แก่ ด้านพันธุ์ ด้านแรงงาน ด้านอื่นๆ และด้านการจัดการ/การดูแลรักษา ตามลำดับ

(1) ด้านพื้นที่ พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในระดับมาก 4 ประเด็น จาก 6 ประเด็น โดยประเด็นที่มีปัญหาสูงที่สุด ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง (น้ำท่วม, ฝนแล้ง)

(2) ด้านพันธุ์ พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ ราคาแพง และ ขาดแคลนพันธุ์ดี

(3) ด้านการจัดการและการดูแลรักษา พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ การระบาดของโรคแมลง ศัตรูพืช ค่าใช้จ่ายในการเตรียมพื้นที่สูง และปัจจัยการผลิตมีราคาสูง

(4) ด้านแรงงาน พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในระดับมาก คือ ค่าจ้างแรงงานสูง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

(5) ด้านการตลาด พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ ราคาผลผลิตตกต่ำ และขาดการเชื่อมโยงการตลาด ตามลำดับ

(6) ด้านอื่นๆ พบว่า ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาในระดับมากที่สุด คือ ขาดการรวมกลุ่มอย่างจริงจัง

2) ข้อเสนอแนะในการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร ได้แบ่งข้อเสนอแนะ ออกเป็น 4 ด้าน พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านอื่นๆ ด้านการตลาด และด้านการผลิต ตามลำดับ เกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านการเพิ่มมูลค่าในระดับมากที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร (n = 117)

	ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	แปลความ
1	ด้านการผลิต	4.30	มากที่สุด
2	ด้านการเพิ่มมูลค่า	4.18	มาก
3	ด้านการตลาด	4.35	มากที่สุด
4	ด้านอื่นๆ (การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร)	4.40	มากที่สุด

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งข้อเสนอแนะ ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการผลิต 2) ด้านการเพิ่มมูลค่า 3) ด้านการตลาด และ 4) ด้านอื่นๆ จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านอื่นๆ ด้านการตลาด และด้านการผลิต ตามลำดับ เกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านการเพิ่มมูลค่าในระดับมากที่สุด

(1) ด้านการผลิต พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านการผลิตในระดับมากที่สุด โดยมีประเด็นข้อเสนอแนะในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ปรับปรุงโครงสร้างการผลิต ดิน, น้ำ 2) สนับสนุนให้มีการปรับปรุงพันธุ์มันสำปะหลังในพื้นที่ และ 3) ควรมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกมันสำปะหลังตามหลักวิชาการ ตามลำดับ เกษตรกรมีข้อเสนอแนะในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ 1) วิจัยและส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทดแทนแรงงานคน และ 2) ส่งเสริมพันธุ์มันสำปะหลัง เพื่อผลิตพืชพลังงาน ตามลำดับ

(2) ด้านการเพิ่มมูลค่า พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านการเพิ่มมูลค่าในระดับมากที่สุด โดย ส่งเสริมการผลิตมันเส้นสะอาดในชุมชนเพื่อเพิ่มมูลค่าและชะลอการจำหน่ายผลผลิตในช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดจำนวนมาก

(3) ด้านการตลาด พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านการตลาดในระดับมากที่สุด โดยมีประเด็นข้อเสนอแนะในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ 1) บูรณาการหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการ ในเรื่องการเพิ่มช่องทางจำหน่าย และ 2) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งโรงงานผลิตเอทานอล ตามลำดับ เกษตรกรมีข้อเสนอแนะในระดับมากที่สุด คือ ผลักดันให้มีการจัดตั้งโรงงานผลิตอาหารสัตว์ในพื้นที่

(4) ด้านอื่นๆ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านอื่นๆ ในระดับมากที่สุด โดยมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลังผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ สิ่งพิมพ์ เครือข่ายสังคมออนไลน์ ฯลฯ แก่เกษตรกรให้มากขึ้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

อภิปรายผลการวิจัย

เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 48.78 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับการรายงานของ บุญถม คำภาค (2556) ศึกษาเรื่องการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ในประเด็น อายุเฉลี่ยของเกษตรกร และระดับการศึกษา พบว่าเกษตรกรในอำเภอวัฒนานครมีอายุเฉลี่ย 48.38 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เกษตรกรมีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด เฉลี่ย 26.75 ไร่ มีขนาดพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง เฉลี่ย 21.03 ไร่ แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรใช้พื้นที่เกือบทั้งหมดในการปลูกมันสำปะหลัง และยังแสดงให้เห็นถึงรายได้หลักของเกษตรกรที่มาจากการปลูกมันสำปะหลัง เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตมันสำปะหลังเฉลี่ย 3,145.03 บาทต่อไร่ มีค่าเฉลี่ยปริมาณผลผลิตมันสำปะหลัง 3,686.32 กิโลกรัมต่อไร่ ทั้งนี้เนื่องมาจากอำเภอชาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกมันสำปะหลัง โดยอำเภอชาณุวรลักษบุรี มีเขตความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง ระดับ S1 (พื้นที่ที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกมันสำปะหลังระดับสูง) และ ระดับ S2 (พื้นที่ที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกมันสำปะหลังระดับปานกลาง) คิดเป็นร้อยละ 53.60 ของพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมด ประกอบกับพันธุ์มันสำปะหลังที่เกษตรกรปลูกส่วนมาก คือ พันธุ์ห้วยบง 80 รองลงมาคือ พันธุ์ระยอง 5 ซึ่งเป็นพันธุ์มันสำปะหลังที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ และเป็นพันธุ์ที่ราชการส่งเสริม

ระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรอยู่ในระดับมาก ถึง มากที่สุด แสดงให้เห็นว่าเกษตรกร มีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลังมากพอสมควร จากประสบการณ์ในการผลิตมันสำปะหลังเฉลี่ย 19.31 ปี การได้รับถ่ายทอดความรู้จากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ซึ่งจากการที่เกษตรกรเป็นสมาชิกแปลงใหญ่ ทำให้มีโอกาสได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ประกอบกับโครงการวิจัยต่างๆ มีพื้นที่ดำเนินงานในจังหวัด เช่น กรมวิชาการเกษตร ที่ได้ศึกษาแนวทางการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง จังหวัดกำแพงเพชร โดยการนำ สีควัโมเดล มาปรับใช้ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลังสู่เกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร เป็นต้น (เดลินิวส์, 2558) ข้อความที่เกษตรกรตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ท่อนพันธุ์มีความยาว 10-15 เซนติเมตร 2) ใช้ดินพันธุ์ใหม่และสด ตัดไว้ไม่เกิน 60 วัน มีความเป็นไปได้ว่าเพื่อให้เพียงพอต่อการปลูกให้ครอบคลุมพื้นที่ เนื่องจากพันธุ์มันสำปะหลังพันธุ์ดีหายากและมีราคาแพง 3) ไถดินด้วยพล 3 ให้ลึก 10-20 เซนติเมตร เกษตรกรส่วนมากไม่มีเครื่องจักรกลเป็นของตนเอง การเตรียมดินจึงเป็นการจ้างไถ

แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร พบว่า ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรของเกษตรกรในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยเกษตรกรมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อบุคคลในระดับมาก จากสื่อกิจกรรมในระดับปานกลาง และจากสื่อมวลชนในระดับน้อย ไม่สอดคล้องกับการรายงานของ บุญถม คำภาค (2556) พบว่าระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรของเกษตรกรในภาพรวม อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้ในการส่งเสริมการเกษตรควรเลือกใช้สื่อที่เหมาะสม การเข้าถึงหรือสามารถทำให้บุคคลที่เกษตรกรให้การยอมรับเชื่อถือ ยอมรับเทคโนโลยีการผลิตก็จะสามารถโน้มน้าวให้เกษตรกรปรับการพัฒนาการผลิตของตนให้ดียิ่งขึ้น

เกษตรกรมีการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลังในระดับมากที่สุด 5 ประเด็นจาก 6 เทคโนโลยี ประเด็นเทคโนโลยีที่เกษตรกรนำไปปฏิบัติมากที่สุด คือ การใช้พันธุ์มันสำปะหลัง โดยประเด็นที่เกษตรกรยอมรับทั้งหมด คือ ต ที่ 1 เตรียมพันธุ์ดี จากการที่เกษตรกรใช้พันธุ์ที่ราชการแนะนำส่งเสริม คือ พันธุ์ห้วยบง 80 และ พันธุ์ระยอง 5 เป็นต้น ซึ่งเป็นพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพดิน มีเปอร์เซ็นต์แป้งสูง และเป็นที่ต้องการของตลาด (วัลลภ ทองอ่อน, 2559, น. 128 - 131) เกษตรกรส่วนใหญ่นำเทคโนโลยีไปปฏิบัติในระดับมากที่สุด โดยนำไปปฏิบัติมากที่สุดทุกด้าน มีเพียงเทคโนโลยีการไถระเบิดดินดานที่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

นำไปปฏิบัติในระดับมาก ซึ่งจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม เกษตรกรให้ข้อมูลว่าในพื้นที่ปลูกของตนไม่มีปัญหาดินดาน จึงไม่ได้นำเทคโนโลยีนี้ไปปฏิบัติในแปลงปลูก ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตอีกทางหนึ่งด้วย

เกษตรกรมีปัญหในการผลิตมันสำปะหลังภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาปัจจัยการผลิตมีราคาสูง ปัญหาค่าจ้างแรงงานสูง และปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ บุญถม คำภาค (2556) ที่พบว่า ค่าสารเคมีราคาแพง และค่าจ้างแรงงานสูง ด้านพันธุ์ เกษตรกรมีปัญหามากในการซื้อท่อนพันธุ์มันสำปะหลังที่มีราคาแพง และขาดแคลนท่อนพันธุ์มันสำปะหลังพันธุ์ดี ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรให้ความสำคัญกับเรื่องแหล่งที่มาของท่อนพันธุ์ดี ซึ่งด้านพันธุ์เป็นเทคโนโลยีที่เกษตรกรมีการยอมรับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีปัญหาระดับมากในประเด็นพันธุ์มันสำปะหลังมีราคาแพง และ ขาดแคลนพันธุ์ดี และเกษตรกรมีข้อเสนอแนะในการสนับสนุนให้มีการปรับปรุงพันธุ์มันสำปะหลังในพื้นที่ในระดับมากที่สุด จึงควรมีการส่งเสริมและจำกัดให้มีการใช้พันธุ์มันสำปะหลังในพื้นที่ เพื่อให้ได้พันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อเกษตรกรมีแหล่งพันธุ์มันสำปะหลังพันธุ์ดีและเพื่อลดต้นทุนในการซื้อต้นพันธุ์มันสำปะหลัง ป้องกันปัญหาพันธุ์ปน และโรคที่ติดมากับต้นพันธุ์ ตลอดจนเพิ่มช่องทางในการผลิตมันสำปะหลัง

2) การบูรณาการหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการ ในเรื่องการเพิ่มช่องทางจำหน่าย เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านการตลาดในประเด็นนี้

3) การส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตพืชพลังงาน อุตสาหกรรมเอทานอล ตลอดจนผลักดันให้มีการจัดตั้งโรงงานอาหารสัตว์ในพื้นที่ เนื่องจากผลการวิจัย เกษตรกรมีข้อเสนอแนะประเด็นนี้ในระดับมาก

4) จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านพื้นที่ในระดับมาก โดยประเด็นที่มีปัญหาสูงที่สุด ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง (น้ำท่วม, ฝนแล้ง) จึงควรมีการปรับปรุงโครงสร้างการผลิตพืช แหล่งน้ำ ความอุดมสมบูรณ์ดิน

1.2 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีปัญหาระดับมากในประเด็นพันธุ์มันสำปะหลังมีราคาแพง และ ขาดแคลนพันธุ์ดี และพบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะในการสนับสนุนให้มีการปรับปรุงพันธุ์มันสำปะหลังในพื้นที่ในระดับมากที่สุด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรสนับสนุนให้มีการปรับปรุงพันธุ์มันสำปะหลังในพื้นที่ เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีการปลูกมันสำปะหลังมากเป็นลำดับที่สองของประเทศ เพื่อให้ได้พันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อเกษตรกรมีแหล่งพันธุ์มันสำปะหลังพันธุ์ดีและเพื่อลดต้นทุนในการซื้อต้นพันธุ์มันสำปะหลังพันธุ์ดี และป้องกันปัญหาพันธุ์ปน และโรคที่ติดมากับต้นพันธุ์

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทดแทนแรงงาน เนื่องจากแรงงานหายาก และมีแนวโน้มลดลง

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรศึกษาเรื่องปัญหาและอุปสรรคการแปรรูปมันสำปะหลัง เนื่องจากเกษตรกรจำหน่ายผลผลิตในรูปแบบหัวมันสด ทั้งที่หน่วยงานมีการถ่ายทอดความรู้และมีการส่งเสริมการผลิตมันเส้นสะอาดเพื่อเพิ่มมูลค่าและชะลอการจำหน่ายผลผลิตในช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดจำนวนมาก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

4) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านการตลาดในประเด็น บุคลากรหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการในเรื่องการเพิ่มช่องทางจำหน่าย จึงควรบูรณาการจัดเวทีเชื่อมโยงการผลิตและการตลาด เพื่อผู้ผลิตและผู้ประกอบการ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและได้เชื่อมโยงการผลิตและการตลาด

1.3 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่

1) จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะว่าควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ สิ่งพิมพ์ เครือข่ายสังคมออนไลน์ ฯลฯ แก่เกษตรกรให้มากขึ้น และจากการศึกษายังพบว่าเกษตรกรมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากอินเทอร์เน็ตในระดับปานกลาง เจ้าหน้าที่ควรส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าถึงสื่อสมัยใหม่ เพื่อเป็นช่องทางในการสื่อสาร หรือประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษตรและการตลาดให้เกษตรกรรับทราบ

2) เจ้าหน้าที่ควรศึกษาข้อมูลเทคโนโลยีใหม่ หรือนวัตกรรม ที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้แก่เกษตรกรได้ นอกเหนือจากแบบเดิมที่เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจแล้ว

3) ให้ความรู้เสริม ในเรื่องของการรวมกลุ่ม การจัดการศัตรูพืชโดยใช้ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เป็นกลไกการขับเคลื่อน เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาคือ ขาดการรวมกลุ่มอย่างจริงจัง และมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกมันสำปะหลังตามหลักวิชาการ

4) เจ้าหน้าที่ควรศึกษาข้อมูลด้านอื่นนอกเหนือจากการส่งเสริมการผลิต เช่น ด้านการตลาด เพื่อสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรได้

1.4 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1) จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านการตลาดในระดับมากที่สุด จึงควรศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมด้านการตลาดและการเชื่อมโยงการตลาด เพื่อวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับตลาด และสามารถปรับตัวให้เท่าทันสถานการณ์ได้

2) ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะว่าควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ สิ่งพิมพ์ เครือข่ายสังคมออนไลน์ ฯลฯ แก่เกษตรกรให้มากขึ้น และจากการศึกษายังพบว่าเกษตรกรมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากอินเทอร์เน็ตในระดับปานกลาง เกษตรกรจึงควรศึกษาและเข้าถึงเทคโนโลยี ประเภทสื่อสังคมออนไลน์เพิ่มขึ้นเพื่อ สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลังได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น

3) เกษตรกรควรนำเทคโนโลยีไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่และบริบทของตนเอง เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาการผลิตของตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่อื่นๆ โดยเพิ่มจำนวนตัวแปรที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ และ/หรือเกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยี เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแนวทางการส่งเสริมการเกษตรต่อไป

2) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเทคโนโลยีในการจัดการโรคและแมลงศัตรูพืชเฉพาะพื้นที่ เพื่อนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับสภาพการผลิตและสภาพแวดล้อมที่มีการระบาดของโรคและศัตรูพืชรูปแบบใหม่เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมและเผยแพร่เทคโนโลยีต่อไป

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

3) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปลูกมันสำปะหลังเพื่อผลิตเป็นพืชพลังงาน ทั้งโครงสร้างเพื่อทราบผลตอบแทน และปัญหาอุปสรรค เพื่อเป็นแนวทางการเพิ่มมูลค่าและเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร

4) ควรศึกษาเกี่ยวกับประเภทสื่อออนไลน์ ที่สามารถเข้าถึงเกษตรกรได้มากที่สุด ตลอดจนเรื่องที่เกษตรกรให้ความสนใจ เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีและสร้างแรงจูงใจในการพัฒนากระบวนการผลิตและการตลาดยิ่งขึ้นไป

5) ควรศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการในรูปแบบแปลงใหญ่ ผลสัมฤทธิ์ของโครงการหรือความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการผลิตมันสำปะหลังในรูปแบบแปลงใหญ่ เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มอย่างจริงจัง และเพื่อส่งเสริมให้โครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายยิ่งขึ้นไป

เอกสารอ้างอิง

“สี่คิ้วโมเดล” สู้กำแพงเพชร ขยายผลผลิตมันสำปะหลัง. (2558, 30 มีนาคม). เดลินิวส์. สืบค้นจาก

<https://www.dailynews.co.th/agriculture/311086>

บุญถม คำภาค (2556). การผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

วัลลภ ทองอ่อน (2559). การปลูกมันสำปะหลังเพื่อให้เหมาะสมกับพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังจังหวัดกำแพงเพชร

สำนักงานเกษตรอำเภอขามเฒ่าบุรีรัมย์ จังหวัดกำแพงเพชร. (2560) แผนการจัดการพื้นที่การผลิตสินค้าเกษตร ระดับอำเภอ
อำเภอขามเฒ่าบุรีรัมย์, กำแพงเพชร.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2560). สถิติการเกษตรประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร, 20-25.